СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 94. — Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 23. квітня, 1923. — VOL. XXXI. — No. 94. — Jersey City, N. J., Monday, April 23, 1923. — THREE CENTS

ЄДНАЙТЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО У. Н. СОЮЗА

ДО КІНЦЯ ЧЕРВНЯ С. Р. ПРИЙМАЄ У. Н. СОЮЗ НОВИХ ЧЛЕНІВ, СТАРШИХ І МАЛОЛІТНІХ БЕЗ ВСТУПНОГО.

УРЯДНИКИ ВІДДІЛІВ І ЧЛЕНИ ТА ЧЛЕНКИНІ, ВИКОРИСТАЙТЕ СЮ НАГОДУ І ПРИЄДНАЙТЕ ЗА СЕЙ ЧАС ТИСЯЧІ НОВИХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО ЗРІСТ ЧИСЕЛЬНОЇ СИЛИ І МАЙНА У. Н. СОЮЗА СЕ ДОРОБОК УСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

ГАРДИНГ ЗА СВІТОВИМ СУДОМ МИМО ПЕРЕСТОРОГ

ВАШИНГТОН, 30. квітня. — Конгресмен Вуд, голова републиканського конгресового виборчого комітету, відбув з президентом Гардингтом довшу конференцію, котрої предметом була справа політики уряду супроти приступлення Злучених Держав до межинародного суду при Лізі Народів.

Конгресмен мав звернути президентови увагу, що на случай, якби він далі обстоював при своїм пляні, републиканській партії грозить нутрішний розлам. Президент Гардинг мав мимо того стануги при своїм пляні та заявити рішучо, що він далі піддержує свій проект без огляду на те, які наслідки се буде мати і для нього і для його партії.

Доперва коли Вуд предложив йому, що йому ніяк не поведеться переперти своєї думки проти більшости партії, котра стоїть в опозиції до його плянів, президент мав згодитися обмежити свою акцію до публичного вияснення свого пляну, зрікаючися сильнійшого урядового натиску в користь сего пляну.

КОНФЕРЕНЦІЯ МЕЖИ СЕСИЛОМ ТА ВИЛСОНОМ

ВАШІНГТОН, 20. квітня. — Лорд Сесил, котрий приїхав до Злучених Держав на ряд відчитів про Лігу Народів, відвідав бувшого президента Вилсона, котрого він назвав одним з головних прихильників ідеї ліги націй.

Рівночасно з тим головний комітет демократичної партії заявляє, що Вилсон, хоча стоїть за безумовним приступленєм Злучених Держав до Ліги Народів, мимо сього певно не противиться приступленю їх до межидержавного суду при Лізі з певними застереженнями.

УРЯД ЗНОВА ЗБИРАЄТЬСЯ ЗДУШИТИ ПАЧКОВАННЄ ТРУНКІВ МОРЕМ

ВАШИНГТОН, 20. квітня. — Кабінет міністрів знова займався нині справою пачковання алькоголічних трунків морем та думав над способами, якими сьому можнаби запобігти.

Головним клопотом міністрів є заграничні кораблі. Були на засіданню проекти вжити проти пачкарів военну фльоту, але декотрі міністри підносили закид, що уряд не має права переносити кораблів з военної фльоти до фльоти, що бореться проти горівчаних пачкарів. Справа покищо ще не вирішена.

АМЕРИКАНСЬКІ НАФТЯРІ ПРОТИ АНГЛІЙСЬКИХ

НЮ ЙОРК, 20. квітня. — Контрадмірал американської фльоти Честер, голова нафтового підприємства, котре недавно роздобуло від турецького національного уряду важну нафтову концесію в Мозульскім окрузі в Азії, заявив тут підчас промови на банкеті, що його підприємство думає використовувати концесії, хочаб се незнати-кому не подобалося. В своїй промові він звернувся з острою критикою проти англійського уряду за віддане Мезопотамії під арабське панованнє та полишенє Арабів під англійським протекторатом.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ЮНІЇ ВАПНЯРІВ

НЮ ЙОРК, 20. квітня. — На процесі проти 36 членів юнії вапнярів, обжалованих за обмеженне свободи ведення будівельного промислу, виступив один контрактор з зізнаними, що юнія не дозволила йому раз вживати препарату, який прискорює заціпленне цементу та приспішує будівляну роботу.

ЗЕЛІЗНИЧІ КАНЦЕЛЯРІЙНІ РОБІТНИКИ ЖАДАЮТЬ ПІДВИШКИ

ШИКАГО, 20. квітня. — Начальники юнії зелізничих робітників, працюючих в канцеляріях, на двірцях та при пересуванню тягарів, рішили на відбувшійся тут конференції розпочати з зелізницями переговори про підвишку робітничої заплати для сих категорій зелізничих робітників. Переговори будуть обнимати яких 250,000 робітників.

З ДРУГОГО КОМУНІСТИЧНОГО ПРОЦЕСУ

СТ. ДЖОСЕФ, Мишиген, 20. квітня. — За перший тиждень росправи проти комуністичного агітатора Гарлса Рутенберга прокураторія вспіла предложити присяжним суддям образ конвенції в Бриджмен минувшого вересня. В той спосіб на другий тиждень росправа почнеться від переслухання Франсиса Морова, агента департаменту судівництва, котрий добув собі визначне становище серед американських комуністів та був вибраний повноправним делегатом на тайну комуністичну конвенцію в Бриджмені.

ЗЕЛІЗНИЧІ РОБІТНИКИ НА ПРИЧАЛАХ ЖАДАЮТЬ ПІДВИШКИ

НЮ ЙОРК, 20. квітня. — Зелізничі робітники, працюючі на зелізничих причалах, предложили східно-американським зелізницям домаганне підвисшення їх робітничої заплати. Жадають привернення скалі заплат, яка обовязувала в 1920. році.

НОВА ГРІЗЬБА КОРАБЕЛЬНОГО СТРАЙКУ

НЮ ЙОРК, 20. квітня. — Члени юнії будівляних каменярів рішили одноголосно зажадати підвишки робітничої заплати, а на случай, якби підприємці не захотіли сповнити їх волі, вийти сейчас на страйк та відкликатися до других категорій будівляних робітників помогти їм своїми симпатичними страйками.

Будівляні підприємці в своїй публичній заяві дають до пізнання, що вони не згодяться на домаганне каменярів, бо вважають 9 долярів денно за добру заплату, а домагану 2-долярову підвишку за високою. Тому вони й припускають, що в будівлянім промислі прийде незадовго до великого страйку.

ПОЖАР СТЕПУ

В стейті Полудна Дакота займився коло міста Гюрона степ. Пожар обняв кілька фарм та знищив їх до тла з усіми будинками за живим інвентарем.

ПОКАРАЛИ ПІДПРИЄМЦЯ ЗА ТЕ, ЩО ЙОГО „РОБІТНИК" ХОДИВ ПОЗА ШКОЛУ

Перед нюйорським міським судом ставав в четвер Леонардо Вера, властитель сальону для чищення черевиків. Обжаловував його Фей, міський урядник, що має глядати за ходячим поза школу дітьми. Фея покликав до сальону малий, 8-літний хлопчина. Фей зайшов тай став байдужно розпитувати хлопця, а потім властителя. Ні один ні другий, не підозріваючи нічого небезпечного, дали чужому повну інформацію. На її основі Фей сейчас арештував і хлопця і властителя підприємства та повів до суду, де їх обжалував, одного за ходженнє поза школу, другого за помаганне хлопчині обходити шкільний закон. Не треба було богато допитів та слідства, щоби показалося, що Вера пішов до школи, до котрої ходив хлопчина, та набрехавши зарядови школи, що він є братом хлопчини та хоче перенести його до другої школи, дістав зовсім формально виданий переступний лист. Місто записати хлопця до другої школи він дав йому роботу в своїм сальоні. Суддя дав за се йому 10 долярів кари, заявляючи рівночасно великий жаль, що закон не дозваляє йому післати його до арешту.

Того самого дня в тому самому суді покарано за подібні переступства шкільного закона шістьох батьків та три матери. Сим вже не обійшлося без арешту, бо після закона суддя вже міг засуджувати на кількадні в вязниці родичів, що не дбають за шкільне вихованне своїх дітий.

СОВЕТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БАНК

Під сучасну пору стан совітського державного банку представляється так: Головна управа банку в Москві. Контори: в Москві, в Баку в Баталпашинську, Катеринобурзі, Казані, Минську, Оренбурзі, Петрограді; Ростові, Симферополі, Ташкенті, Тифлісі, Уфі, Харкові, Читі і Еривані.

Філії банку в Александрівску, Армавирі, Архангельську, Астрахані, Батумі, Бердичеві, Бобруйску, Виниці, Гомелі, Катеринославі, Житомирі, Каменці Подільськім, Киеві, Козлові, Одесі, Омску, Орлі, Рязані, Самарі, Смоленску, Сумі, Тулі, Полтаві, Умані, Херсоні, Черкасах, Чернигові і Ярославі.

Крім того істнує 72 агенції того банку.

ЗНОВ ПРИВЕРНУЛИ ЖИТТЄ МЕРТВОРОДЖЕНІЙ ДИТИНІ

В „Ен Мей Госпитал" в Спрінг Лейк, Ню Джерзі, вродилася передчасом дитина пані Милер з Белмару, в сьому самому стейті. Дитина була нежива. Штучне віддиханне даванне оксиґену, масованнє і друге не помагало. Коли вона не дала ніякого знаку життя через десять хвилин по вродженню, шпитальний лікар зарядив дати дитині адреналіни, яку витворюють внутрішні железе живих сотворінь. По якомусь часі серце стало битися, і билося через три мінути. Потім стануло знова. Лікар, однак, не стратив надії і дав ще одну порцію могучого природного скріпляючого средства. Так він заходився коло неї довший час. Доперва на другий день дитина справді почала жити, як слід, так що лікарі могли бути певні, що вона не помре.

Случай з дитиною Милерів се вже третій случай того рода, в якім неживо роджену дитину вратовано при помочи заприскування в серце адреналіни. Не диво, що сі операції викликують велике зацікавленнє в цілому науковому світі.

Адреналіну виділюють адренальні желези, що лежать на нирках.

ФІЛЬМОВИЙ ПРОМИСЛ В НІМЕЧЧИНІ В 1922 Р.

Згідно з урядовою статистикою про заграничну торговлю вивезено в 1922. році загалом 175.500 кг. відсвітлюваних фільмів або около 26.325.000 метрів вартости 720.897.000 німецьких марок. Ще більше вивезено сирого фільмового матеріялу, а саме 6,677.330 кг. вартости 5.256.789.000 марок. Цікаве є порівнання з статистиками минулих літ. Вивезено: 1920 року 11.610.000 метрів фільму вартости 26,427.000 марок; 1921 року: около 17,010.000 метрів вартости около 66,266.500 марок; 1922 року 26.328.000 метрів вартости 720,897.000 марок. Привезено до Німеччини: 1920 рік висвітлених фільмів 1,005.000 метрів, 1921. року 1,890.000 метрів вартости 12,367.500 марок; 1922 року 2,355.000 метріа вартости 21.299.000 марок

НОВИЙ „ШАМПІОН ТАНЦІВ"

Клівлендська дівчина Джейн Керг хвалиться, що вона танцювала без перестанку 90 годин та 10 мінут. Почала вона танцювати в понеділок о 3. годині над раном і танцювала до 9. години 10 мінут в четвер вечером.

БЕЗРОБІТТЄ В ЕВРОПІ

Війна, переміна мирного промислу на военний а потім наоборот, неупорядкованість відносин у богатьох краях, валютові ріжниці і в загалі усі потрясення викликані подіями послідних осьми років, спричинили занепад деяких галузей індустрії та торговлі у більшости европейських держав, а що за тим іде, недостаток праці і заробітку для великого числа робітників.

У Анґлії висока валюта, яка спиняє вивіз англійських товарів за кордон, вже від 1918. року є причиною безробіття, яке обхопило вже около 700,000 людий, головно в будівельнім і бавовнянім промислах.

У Німеччині число безробітних виносило один і чверть процент загального числа робітників. Французькі депортації з рурської области, та викликаний окупацією недостаток вугля значно збільшили це число.

В Австрії, де валюта поправилась і ціни на товари вирівнались з заграничними, тимсамим зменьшився вивіз, безробіття почало сильно змагатись.

В Польщі загальна економічна розруха і непорядки постійно підносять число безробітних, яке вже перейшло 100.000.

В Чехословаччині висока валюта ослабила промисловість, подібно як в Англії і в Австрії. В січні 1922-го року було там 190,000 безробітних і 170,000 членів їхніх родин, яких удержувала держава. Кромі цего 105,000 частинно занятих і 56,000 членів їхніх родин одержували державну підмогу.

В Італії число безробітних зросло від грудня 1922 до січня 1923 з 354,000 на 382,000.

З Росії нема точних даних про безробіття. Та статистика одного Петрограду, яка виказує около 100,000 безробітних позваляє догадуватись, що і в решті краю не є краще.

На Україні не переведено рівнож точної статистики. Загальні дані виказують лиш постійний зріст безробіття і подають приблизне число не незанятих около 96,000.

Лише Франція і Бельгія, відбудовуючі знищені війною области затруднюють майже усіх своїх робітників. Число безробітних у Франції виносить около 2,600 людей, а у Бельгії ще меньше.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ФРАНЦУСЬКІ НАЇЗНИКИ ПРОГНАЛИ З НАПАДЕНИХ НІМЕЦЬКИХ КРАЇВ 32,000 НІМЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ, ЖІНОК І ДІТИЙ

КОБЛЕНЦ, Німеччина, 20. квітня. — Тутешня німецька влада обчислила, що французька окупаційна влада в Пеншині і Рурщині прогнала досі відтак 32,000 Німців.

На ділі прогнали Французи з тих двох окупованих країн тільки 8,000 Німців, але що прогнані мусіли забиратися з рідних осель з родинами, загальне число прогнаних виносить 32,000.

Прогнані се переважно зелізничі, почтові і митові (цлові) робітники.

Є між ними також 33 редакторів, 16 видавців, 5 католицьких священиків, 11 протестантських священиків, 30 лікарів, 150 учителів і понад 400 студентів у віці від 15 до 19 літ.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ УБИВ ПРОГІБІЦІЙНИЙ ЗАКОНОПРОЕКТ

ЛОНДОН, 20. квітня. — Перший раз в історії радила нині палата громад над билом (проектом закона) про заборону горівки.

По кількох промовах сей бил відкинено 236 голосами проти 14.

Найрізкійше проти прогібіції промовляв сер Артур Голбрук, консерватист. Він подав яко відстрашаючий приклад прогібіції Злучені Держави Америки, де, казав, муншайнерство розвинулось до небувалих розмірів і тепер є одним з найбільших промислів. Народ, казав він, в Злучених Державах ломить закон і пє більше як перед прогибіцією.

ОБЛЯЖЕНА НІМЕЦЬКА ПОЛІЦІЯ ПОБИЛА ОБЛЯГАЮЧИХ

МІЛҐАЙМ, Німеччина, 20. квітня. — По тридневній облозі безробітних і комуністичних терористів Мілгайм нині знову під управою німецької влади.

Обляжена залога 300 поліцаїв вийшла з великого ратуша з оружем в руці, пробилась через облягаючу масу, обійшла її, увязнила богато з провідників облоги, а решту розігнала домів і знову обняла владу над спокоєм міста.

Із облоги поліція арештувала 30 лідерів.

По боротьбі осталось 6 убитих і 60 ранених.

ІРЛЯНДСЬКА ВЛАДА ЗЛОВИЛА ЗНОВУ ОДНОГО З ПРОВІДНИКІВ ПОВСТАННЯ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 20. квітня. — Вчера зловило й увязнило ірляндське державне війско одного з найвизначнійших провідників ірляндського повстання Кона Мині.

ФРАНЦУСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ НЕ ХОТЯТЬ МАТИ НІЧОГО СПІЛЬНОГО З КОМУНІСТАМИ

ПАРИЖ, 20. квітня. — Тутешня соціялістична газета „Популер" помістила нині заяву французької соціялістичної партії, в якій сказано, що ся партія не має нічого спільного з комуністами.

ІРЛЯНДІЯ ЗГОЛОШУЄТЬСЯ ДО ВСТУПЛЕННЯ В ЧЛЕНИ ЛІГИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 20. квітня. — Ірляндська Вільна Держава звернулась до Ліги Народів, щоби приняли її в члени.

Члени Ліги Народів ставляться до сього домагання прихильно. Вони кажуть, що Ірляндія буде принята в члени осеню без жадного спротиву.

ПРОТИ-ЖИДІВСЬКИЙ РУХ В ТЕХНІЧНІЙ ШКОЛІ В БУДАПЕШТІ

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини (Мадярщини), 20. квітня. — Жидівські студенти тутешньої висшої технічної школи застрайкували ізза того, що християнські студенти їх переслідують. Християнські студенти призначили для Жидів по всіх клясах у кутах окремі лавки для Жидів, на яких позначили: Жид ч. 1, Жид ч. 2, Жид ч. 3 і т. д. Кромі того повивішували вивіски над кутами, які призначили для Жидів, з написю „Гетто".

СПОРИ НА БОЛЬШЕВИЦЬКОМУ ЗЇЗДІ В МОСКВІ

МОСКВА, 19. квітня. — Нині на зїзді Р. К. П. (російської комуністичної партії) промовляв голова екзекутивного комітету Р. К. П., Г. С. Зіновєв. Він заявив, що внутрішні відносини Росії і її зносини із заграницею такі, що большевики мусять ще десять літ удержувати „диктатуру пролетаріяту".

Далі він сказав, що по страті чинного проводу Леніна большевики мусять собі видумати „рішучий плян".

Вкінці він заявив, що особи невдоволені з большевизму, можуть організувати собі нові партії.

Большевицький міністер заграничної торговлі Леонід Крассін заявив, що вже пора большевикам відділити політику від бизнесу і не мішатись „політикам" до відбудови промислу в Росії.

Зіновєв і Радек виступили проти сього погляду, заявляючи, що се погляд меньшевицький (погляд умірковаиих і угодових соціял-демократів).

Голова місцевого совета в Москві, Леон Каменев, заявив, що він не годиться з поглядами Крассіна, але витає його отвертість і тішиться, що є ріжні погляди, бо большевицька партія була би мертвою, якби вже навіть не було в ній ріжниць поглядів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ „ПРИНЯЛО ДО ВІДОМА" УХВАЛУ АЛІЯНТІВ ПРО „ВІДДАЧУ" СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПОЛЬЩІ.

На вістку, що американське заграничне міністерство (Стейт Діпартмент) затвердило ухвалу Ради Амбасадорів вже 19-го марта, 1923, Обєднаннє Українських Організацій в Америці звернулось до нього із запитом у сій справі. На се щойно за 20 днів одержало слідуючу відповідь:

Department of State, Washington

The Reverend Leo Lewicky, President, April 11, 1923

United Ukrainian Organizations of the United States, Passaic, N. J.

Sir:

In reply to the inquiry contained in your letter of April 2, 1923, I have to inform you that the United States has taken cognizance of the decision of the Conference of Ambassadors at Paris, March 14, 1923, which, it is understood, effectively attributes to Poland the territory of Eastern Galicia.

I am, Sir, your obedient servant,

For the Secretary of State:
WILLIAM PHILLIPS, Under Secretary.

По українськи ся відповідь звучить:

У відповідь на запит у Вашому листі з 2. квітня, 1923, повідомляю Вас, що Злучені Держави приняли до відома постанову Конференції Амбасадорів у Парижі, дня 14. марта, 1923, котра, як сказано, дійсно признає Польщі територію Східної Галичини.

За державного секретаря
ВИЛІЄМ ФИЛИПС, заступник державного секретаря.

Ся відповідь показує, що американське правительство признало постанову аліянтської Конференції Амбасадорів, а тимсамим признало, що Східна Галичина належить до Польщі.

В листі сказано делікатно, що Злучені Держави ПРИНЯЛИ ДО ВІДОМА сю постанову, але чи се слова делікатні чи не делікатні, нам з них жадної потіхи. Факт остається фактом, що Америка признала постанову аліянтських амбасадорів, що Східна Галичина належить до Польщі.

Аліянти признали польський розбій, а Америка приняла до відома се аліянтське признанне.

Америка за теперішньої републиканської адміністрації держиться політики метвої недвижимости. Її політика завмерла і вона тільки „приймає до відома", що другі собі ухвалять. Ухвалили аліянтські амбасадори з небувалим поспіхом, що „віддають" Східну Галичину Польщі, а Америка й собі з таким поспіхом „приймає до відома" сю ухвалу.

Забулось, за що сини Америки гинули на европейських полях; забулись ідеали і засади, які вчасі світової війни проголосив був американський нарід устами свого президента Вудрова Вилсона, а за які ті сини його віддавали життє і лили кров; забулось, що колись і Америка вела кроваву боротьбу за вільність і независимість — і нині по канцелярськи уряд великого вільного народу Америки „приймає до відома" польсько-аліянтський злочин.

Мексиканського правительства цілими роками не може Вашингтон признати, а польсько-аліянтський злочин признає до 5 днів — телеграфічно.

Сей акт вашингтонської адміністрації болючо вразить не лише американських Українців і 4,000,000 наших братів Галичан, але весь 40-міліоновий український нарід.

Спасибіг за признанне тортур і неволі 4-міліоновому народови в Европі.

Буде ся рана записана і в історії і в душі українського народу.

УКРАЇНСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ПРАЗІ ПРОТИ АЛІЯНТСЬКОГО РІШЕННЯ З 14. БЕРЕЗНЯ С. Р.

В неділю, дня 25. марта с. р. відбулась у Празі велика українська демонстрація проти прилучення Галицько-володимирських земель до Польщі.

Рано о год. 10.30 зійшлося в ресторанні́м городі „Лідового Дому" протестуюче віче, на якому реферував б. сотник УГА. Ярема.

Після цього о год. 12. вполудне біля чеського Національного Музею на Вацлавській площі сформувався чвірками величавий похід, який своєю довжиною обняв три четвертини Вацлавського бульвару, себто більш пів кільометра. На чолі походу несено великий напис по чеськи проти віддачі українських земель під Польщу. Академічний хор, який ішов у поході, співав весь час на переміну: Ще не вмерла, Ми Гайдамаки, Не пора, Червону калину.

Похід пройшов головними улицями Праги: ул. 29. жовтня, Народньою, попри „Народні дівадло", Побережем, Старим Містом, попри Новий Ратуш з метою дістатись на історичну Староміську площу під памятник Івана Гуса, де мав положити вінок. Ізза того, що на Староміській площі, зараз напроти Гусового памятника міститься польське посольство біля православного собору, поліція загородила походови вхід на площу.

Тоді із сходів собору промовив до походу і чеської публіки студент Роман Шепарович, якого одначе зараз поліція арештувала. У відповідь на се піднісся могутній проти-польський оклик.

Після того похід старався другим входом дістатись на Староміську площу, але знова був поліцією спинений. Тоді похід завернув назад на Вацлавський бульвар, де зпід памятника короля Вацлава промовив по чеськи студ. Любомир С., заявляючи, що український нарід не признає аліянтського рішення і вести-ме дальшу боротьбу за своє визволенне. Відтак, проспівавши дві строфи „Не пора", похід розвязався.

Чеська публика поставилась до демонструючих дуже прихильно. Підчас походу в многих місцях поставали трамваї. Між чеську публику розкинено богато летючок.

В поході взяли участь всі галицькі і волинські студенти, Стрілецтво УГА. з пражських сотень та поважна частина дніпрянського студентства. Зі старших визначних громадян ішли в поході деякі університетські професори.

КРІВАВИЙ ЮВИЛЕЙ.

ПЯТЬ РОКІВ ДІЯЛЬНОСТИ МОСКОВСЬКОЇ „ЧЕКИ" НА УКРАЇНІ.

(„Рай, тай годі"! — Ювилейне похмілля і большевицька правдомовність. — Як відбувалося „визволення" України большевиками? — Шість тисяч українських повстанських організацій! — „Україна одно велике гніздо бандитизму". — „Дезінфекція" українських сіл і міст. — „Телефоном з Москви". — Організація „Чеки" на Україні. — „Найтяжша і найбільш геройська частина большевицької революції". — Український повстанський рух від 1919 до 1923 р. — Центральний Повстанський Комітет. — Козацька Рада. — Холодний Яр, фортеця українських повстанців. — Втихомирення України. — Крівавий ювилей в Харкові. — 10 золотих і 60 срібних годинників — ціна крови українських повстанців. — „Не скує душі живої"!)

Коли перед пятьома роками війска Директорії Укр. Народ. Республіки були змушені віддати російським большевикам Київ і відступати під напором червоних полків Леніна і Троцького на захід аж над Збруч, тоді большевики проголосили перед широким світом, що то **сам український народ** прогнав тих наймитів поміщиків і капіталістів та що тепер Україна вже — вільна, спокійна і щаслива. Коли пізніще час до часу за кордон доходили з України глухі вісти, що там **українські села обхоплені протибольшевицьким повстанням** та що большевики держаться на Україні тільки страшним терором і насильством, кинувши туди головні маси свого війска, большевики вперто заперечували сі вісти. Вони відповідали на те, що на Україні нема ніяких повстань проти радянської влади, тільки що там подекуди загніздились „розбишаки" і „бандити", які займаються грабунком, розбоєм і крадіжю, та що саме населення розправляється з тими бандитами, роззброює їх і розстрілює. На доказ цього большевицькі пресові бюра час від часу повідомляли коротенько, мов від нехочу, що десь там появилася невелика банда розбійників та що її „зліквідовано". Рівночасно ті самі пресові бюра, а також підплачувані большевиками чужі кореспонденти розсилали на всіх мовах по цілому світі найдокладніщі описи того, як то ціле населення України, селяне, робітники, інтелігенція, старі і молоді, всі однодушно осуджують всяку противбольшевицьку акцію, та гуртуються довкола єдиної щиронародньої большевицької влади. Як то всі стани і верстви обєдналися, щоб піддержати совітську владу на Україні. Як селяне віддають їй добровільно своє збіжжа і всі свої достатки, як українська інтелігенція йде з запалом на службу в большевицькі установи і як нове життя на Україні росте і процвітає. „Рай, атй годі!"... хотілося нераз сказати, читаючи сі большевицькі звідомлення з України.

Аж ось по пятьох роках наші большевики раз забулися і заговорили інакше. Кажуть люде, що й найбільші брехуни говорять часами правду. Таке свято буває у них звичайно або в сні або по пяному. Нашим большевикам трапилася така пригода мабуть з сеї другої причини. Вони заговорили правду мабуть у нетверезому стані — в ювилейному похміллі...

Перед нами щоденна ґазета зі столиці совітської України — Харкова. Читаємо: **„Комуніст", орган Центрального Комітету Комуністичної Партії (большевиків) України.** Харків. Неділя, дня 11. лютого 1923. Ґазета писана очевидно на „общепонятном язике" — по російськи. Чи можна найти ще більш прихильне для большевиків жерело?! Тим цікавіще буде те, що в нім найдемо.

На першій сторінці через цілу ширину товстими буквами заголовок **„ПЯТЬ РОКІВ РОБОТИ ЧЕКА — Г. П. У."** А під тим заголовком повних три сторінки великого формату статтей, заміток, фейлетонів **про діяльність большевицької чрезвичайки на Україні** (тепер вона називається Г. П. У.—„Государственно-політіческое Управленіе"). Колиб у тих статтях було саме „славословіе" московським чекістам за їх „роботу" на Україні, вони булиб для нас цілком не цікаві. Але є в них ще щось друге, що власне мабуть нехотячи вихопилося большевицьким письменникам в ювилейному похміллі, я що надає їм значіння **першорядного документу** до історії боротьби України з большевицьким наїздом. Вихвалюючи заслуги большевицьких чекістів на Україні, вони нехотячи перший раз відслонюють рубець заслони над тим, **як відбувалося „визволення" України большевиками.** Кров в жилах стинається, але й серце росте мимоволі з радости... Море крови розлилося по всій Україні скрізь, де станула нога московського чекіста. Т и с я ч і жертв українських селян, робітників і інтеліґенції вистелило шлях большевицького походу по українських степах. Але й не легко приходилося московським наїзникам забирати Україну в свої руки. Крок за кроком і пядь за пядею мусіли вони **здобувати силою.** Що село — то твердиння, що корч — то повстанець. **„По всій Україні було знищено** (за чотири роки) **до 6000 (шість тисяч) українських повстанських орґанізацій"** — отсе по словам одного з головних співробітників Чека остаточний білянс їх роботи на Україні. „Ще в 1922. році арештовано нераз ґрупи повстанців по 800 людей нараз", — говорить він сам далі. Помножім сі два числа, подані большев. жерелом (скількість повстанських орґанізацій і приблизну величину таких орґанізацій з часів їх занепаду) і нам стане відразу ясно, хто се були ті „бандити" і „розбійники", „кулаки", „петлюрівці" і „контра-революціонери", з якими розправлялися так к р і в а в о большевики на Україні. **Їх імя було — міліони!** Се були міліони українського люду, що повні чотири роки серед найтяжших умов ставили завзятий опір північному наїзникові, поки насилля, пошести і голод не зламали їх на хвилю.

Як се відбувалося? — про се нехай розкажуть нам самі большевицькі літописці. Перейдемо тут зміст ювилейного видання „Комуніста" і перекажемо все, що цікаве, без змін, тільки в історичному порядку.

Наступ большевиків на Україну почався з кінцем 1918. року. З початком 1919. р. т. зв. український совітський уряд переїхав з Курска до Харкова, а в березні 1919. р. він перенісся до Київа. Як жеж відбувався сей „визвольний" похід сього уряду „селян і робітників" по Україні? Українське селянство робітництво і трудова інтеліґенція зустрічали його напевно з отвертими раменами, піддержували його харчами і зброєю та помагали йому самі добивати до решти уступаючі війска української Директорії?! Так можнаб представити собі триюмфальний похід „щиронародньої" влади і так представляли її звичайно самі большевики. Подивімся, що пише про те по пятьох роках „Комуніст":

„Обективні умови з початком 1919. року були такі", — читаємо в статті одного з провідників Чека на Україні В. Балицького, — „що **Україна представляла собою одно велике гніздо бандитизму.** Отже основна праця за той період **мусіла обмежуватися** до орґанізації внутрішнього порядку, **боротьби з бандитизмом і повстаннями.** Сама історія переїзду совітського уряду до Київа в березні 1919. р. каже, що Україна була тоді одним кублом бандитизму, через котре треба було **не порушатися наперед,** а **пробиватися силою.** В Київі було спокійно, але в околицях Київа були скрізь повстання — в Петрівках, Межигіррю, Вишгороді і т. д. Ті повстання підходили до передмість Київа Куринівки і Подолу... На селі власть була фактично в руках „кулаків" (читай: селян). Інтеліґенція тільки чекала, щоб прилучитися до якогось повстання... **Вся орґанізаційна праця була згори засуджена на невдачу.** Для її успішности треба було наперед **розчистити грунт і „дезінфекціонувати" міста і села".**

Досаднїще не можнаб було змалювати того ворожого настрою, з яким стрінулися на Україні большевицькі наїзники. З невеликими змінами можнаб тими самими словами описати **польський похід** через Східну Галичину в 1919. році і недавній **французький похід** через німецьку долину ріки Рур. Бо не було се визволення, тільки — **окупація.**

Ясна річ, що першим кроком большевицького уряду на Україні було не здійснювання обіцяних свобод **для** населення, а орґанізація терору і насильства **проти** населення. І на другий день по приході большевицького уряду на Україні зявляється славетна большевицька орґанізація терору і насильства, т. зв. **Чрезвичайка** або **Чека.**

Історія орґанізації української Чека настільки цікава, що варто її приглянутися близше. Всі **головні провідники** її були спроваджені на Україну **з Москви.** До сього були вибрані що найсправніщі і найлютіщі московські чекісти. Лаціс, Шварц, Петерс, Познер — ось імена тих нових опікунів українського робітного люду. Ювілейне число „Комуніста" приносить тепер від всіх них **„телефоном із Москви"** статті зі споминами про їх гостинні виступи на Україні. Під їх проводом була створена на Україні орґанізація Чека в таких розмірах, яких не бачила ніколи сама Московщина. На Московщині від початку 1919. р. істнували тільки по ґубернських містах комісії Чрезвичайки. На Україні **крім ґубернських комісій** по всіх повітових містах були утворені **повітові** комісії. На зелізничих лініях урядували окремі **транспортові** чрезвичайки, а для поборювання контрреволюції у війску був утворений т. зв. **Особий Відділ при Реввоенсовіті.** Роботою Чека в тилах большевицької армії проводив якийсь час сам творець московської Чека, славетний на цілий світ своїми звірствами — **Дзержинський.** Крім того для виконання окремих доручень були висилані час до часу на Україну орґанізовані в Москві **„особії ґрупи"** Чека. Коли всі зусилля не приносили бажаного успіху в 1920. р. була утворена для боротьби з повстанями на Україні окрема **Рада** з самим Раковським на чолі, яка мала до своєї розпорядимости весь партійний комуністичний і державний апарат. Ціла Україна була поділена наново на райони, а в кождім районі працювала окрема ґрупа Чека.

Повні чотири роки часу потрібував сей могутній апарат, насланий з Московщини на Україну, щоби при помочі цілої зґраї щтиків, провокаторів і катів усіми найстрашніщими способами насилля, приборкати український народ. „Пять років праці Чека загалом", — читаємо про те в „Комуністі", — „а **зокрема на Україні** — се **найтяжша і заразом найбільш геройська частина перебутих етапів революції.** Довгий ланцюх замахів „кулаків", без міри пестрий, дикий до звірства і до глупости впертий петлюрівський — **націоналістичний бандитизм,** заговори контрреволюціонерів ріжних кольорів і напрямків, ціла сіть військових орґанізацій петлюрівців і инших білоґвардейців на Україні. Все те йшло одно за другим скоро, як в кінематоґрафі, а Чека мусіла завсіди відкинути, відбити або випередити направлений на революцію удар".

Ювилейний „Комуніст" приносить **цілий ряд спогадів** про сю геройську діяльність Чека на Україні зпід пера її власних співробітників. Перед нашими очима пересувається цілий ряд картин, десятки відкритих повстанських орґанізацій, зраджених тайних змов, здавлених зривів народнього бунту. І всі сі описи як не мож краще говорять одно й те саме: Се не були ніякі „розбишацькі банди", се **цілий нарід,** всі його верстви і стани однодушно **боролися до остатку сил проти чужого поневолення.** Якась безмежна сила непоборимости українського повстанського руху пробивається із сих большевицьких описів. Здавлений в одному місці він вибухає ще міцніще в другому, а на місце одної повстанської орґанізації, затопленої в крові, виростає десять ще сильніщих. Так з року на рік від 1919. до 1923. як один непереривний ланцюх.

(Конець буде).

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Хвальна Редакціє: 17. квітня, 1923.

Просимо помістити у Вашій часописи слідуюче:

ЯК РОЗУМІЮТЬ НАРОДНУ СПРАВУ В ЦЕНТРАЛІЇ, ПА.

Після ухвали зїзду мужів довіря і Виконавчого Комітету в Філаделфії, український нарід піднявся і рішив ділом показати свою волю самому кермувати своєю судьбою.

Першою із громад, яка відкликнулась на наш поклик се громада Централія, Па. Після зїзду делеґат А. Хрещевський здав звіт є нарад, і сейчас вибрано комітет Обєднання і без довгих слів зложено 109.00 долярів народного податку.

Ось що пишуть нам з тої громади:

Вповажане Обєднанне! Централія, Па., 4. 17. 1923

В нашій місцевости відбувся спільний мітинґ дня 15. квітня трох орґанізацій, 1. Січової Сотні, 2. Українського Нар. Союза, 3. Провидіння. На тім мітинґу бувший делеґат Анатол Хрещевський здав справозданнє з нарад Обєднання, несення помочи братям в старім краю. А відтак Тов. Ів. Чема промовив кілька горячих слів до зібраних в справі Народного Податку, котрий кождий Українець повинен зложити. Якби найшовся виродок між нами, такого бойкотувати. Вибрано Комітет до збирання податку: Пред. Петро Височанський; секретар, Николай Андрійчин; касієр, Іван Лопацький. Податку зібрано 109.00, котрі посилаю разом з виказом".

Цей примір говорить сам за себе. Коли це зрозуміють всі громади, тоді протягом одного місяця не тратячи коштів і часу на збірку ми будемо мати Народний Фонд, а край дістане сильну допомогу.

Українські Громади! Зрозумійте, що тепер дивляться на нас наші браття і сестри в старому краю. Коли Ви на вільній землі візьметесь до праці та покажете своїм браттям, що ми дужі і йдемо з ними, вони наберуть свіжих сил.

До праці!

Зложили: по 5.00: Теод. Госинець, Іван Надич, мол., Мих. Михайлечко, Іван Лопацький, Максим Сидор, Николай Андрійчин, Василь Ткачук; Николай Лях 4.00; по 3.00: о. Йосиф Боярчук, Іван Чема, мол., Гаврило Борис мол., Яким Данилів, Мих. Бродич, Василь Ґребович, Мих. Черепанин, Мих. Войтело, Юрко Лях, Онуфрій Пукица, Мих. Голійний, Василь Петрович; по 2.50: Мирон Комарницький, Гр. Пятничанський; по 2.00: Николай Васюта, Т. Милик, Теод. Цабан, Анатол Хрещевський, Петро Височанський, Ілько Савчук, Мих. Войтович, Пилип Амброз; по 1.50: Стефан Прихода, Мих. Дудун, Дмитро Смоляк, Стефан Баландович; по 1.00: Йосиф Миршинець, Іван Чема, ст., Захарій Вольчанський, ст., Стефан Шуманський, Іван Борис, Олекса Билинь і Лаврик Солоп.

Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.

Semper idem.

У ТИХУ НІЧ...!

Глибоким подувам північчі
Повіяв вітер...
Зеліяв віти
Похилених, заплаканих дерев
І стан дівочий
Березі ніжно обнімав...
Так тихо, жалісно ридав
Осінний вітер...!

...В степу на край села
Схиливсь підгнилий хрест...
Нечутно Господа благав
Гробовим голосом о кару,
О месть!
І рамена над гробом похиляв
Мов мати над дитятем своїм...
На силу
Обняти захотів могилу,
Що в ній спочив стрілець...
А много горесний протест
Замовк беззвучно на устах!...

...Завив, заплакав, заридав
Холодний вітер...
Задрожав
Од болю осиковий лист
І небо хмарами покрилось!...

...По тихій, по північчі
Не буря громами гула,
Не вихор вив не лист шумів —
Козак протер у гробі очі,
Могила ожила...

Підвівсь із гробу-розбудивсь
Наче зо сну — перехрестивсь,
Коротко Господу молився
І по степу,
По битому й небитому шляху
Пустивсь у світ...
У тиху ніч
Заслухавсь в зойки, тихі стони,
Таємні голоси, проклони,
Плачі сиріт!...
А з многолюдної тюрми,
Під звуки брязкоту кайдан,
Під свист кнута
Неслась присвята пресвята:
„Ми скинем пута! Смерть ка-
[там!...
І знов вернув у тиху ніч
В запалий гріб...
І так що ночі
Виходив слухати мерлець
Плачів закованих сердець,
Заклять незломних бунтарів!...
І що ночі
З розпуки рамена ламав
Старий підгнилий хрест...
Хилявсь-хилявсь пока не впав
І раменами гріб обняв,
Покинуту могилу!...
І від тоді
Мерлець по світу не блукав...
Лиш зимним подувом північчі
Стокрилий вітер
Леліяв віти
Похилених заплаканих дерев
І стан дівочий
Берези ніжно обнімав...
Так тихо-жалісно ридав
Осінний вітер!...

В Рихвалді, 13. II. 1923.

ЗАМІТКА ДЛЯ УРЯДНИКІВ МІСЦЕВИХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Просимо подавати **оповістки** про мітинґи відділів **дуже коротко.**

Все те, що урядники хотять сказати про свій відділ, про працю членів, про єднанне нових членів, про весь У. Н. Союз, **просимо присилати до поміщення у „Свободі" яко дописі з поодиноких місцевостий.**

Се буде ліпше і для ґазети і для місцевих відділів.

В ґазеті наручнійше давати лише короткі оповістки про час і місце збору даного відділу в рубриці оповісток про мітинґи; а знову ліпше буде і для ґазети і для місцевих відділів, як про рух і життє відділів будуть часті **дописі** в ґазеті. Власне дописі є відбиткою життя по місцевостях і наші відділи повинні на се перші звернути увагу і використати свій пресовий орґан для обзнакомлення ширшої публики з працею поодиноких відділів в поодиноких місцевостях, а тимсамим — і для пропаґанди за У. Н. Союзом.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

К. Б., Вудлон, Па. — Се безперечно погана річ, як хто присвоює собі чужу річ. У випадку, про який пишете, згаданий чоловік лише намагався присвоїти собі Вашу працю, бо на ділі він сього не зробив. Праця Ваша остається Вашою, хотяй він хвилево силкувався підманути, що се праця його.

ПОДЯКА

Складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за братню любов, що прислав мені запомогу з фонду бідних в сумі 25 долярів. Здоровлю всіх.—**Стефан Стефанчак,** член 32 від. У. Н. Союза в Ню Александрія, Па.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВУДГЕЙВЕН, Л. АЙ., Н. Й. Подається до відома всім місцевим і позамісцевим членам, що збори відбудуться в неділю дня 13. мая о годині 1.30 пополудни (а не о 3-тій), тому щоби мати більше часу на полагодження всіх залеглих справ з послідних зборів. Тому просимо явитись на гали в означений час. Неявившийся член на час, або цілком, підлягає ухваленій карі. — Д. Великанович, голова; В. Цісик, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОТОКОЛ НАРАД ЗЇЗДУ МУЖІВ ДОВІРЯ І ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ „ОБЄДНАННЯ"

З дня 12 квітня в 1923, в Філядельфія, Па.

Дня 12 квітня 1923, відбувся в Філядельфії, Па., зїзд Виконавчого Комітету Обєднання і мужів довіря з цілої Америки, щоби обговорити теперішне політичне положенне Українських земель, і застановитись над дальшою працею серед Амер. Українців в ціли продовження боротьби за незалежність Української Держави.

На зїзд явились не тільки делєгати поблизьких громад але і з Піттсбурґа, Шікаґо і иньших. щоби застановитися над сею пекучою справою, щоб устали напрямної лінії нашої дальшої праці.

Заступлені були слідуючі громади і Товариства:

Український Народний Союз, Провидінне, Тов, Січ, Ліґа Горожан Укр. Роду, Американські Ветерани та де кілька незалежних громад і товариств. Присутні були слідуючі делєгати:

Від уряду Обєднання: — о. Лев. Левицький, М. Коцюк, Др. Коваль, М. Стоколоса, Іван Боросевич, Теод. Грицей, Мих. Дармограй, Григорій Пипюк, о. Волод. Сполітакевич, М. Хандога. Н. Левицький. о. Волод. Лотович, о. Ів. Ортинський, Г. Г. Скеґар, М. Соловський, Василь Титанич.

Від Укр. Нар. Союза: — С. Ядловський, ред. Ревюк. і Р. Слободян.

Від Провидіня: — о. А. Лотович, о. І. Кутський, Е. Якубович, Дм. Штогрин. Е. Кульчецький. Др. С. Демидчук, П. Кирилюк.

Від Січи: — П. Найда. Гр. Дорожовський, С. Крутій, С. Рутецький. П. Фурвела А. Хращевський, Г. Борис.

Від Ліґи Горожан: — М. Дубас. Василь Матович. А. Шостак. М. Вишиванюк, І. Пеленьский. К. Качур, о. О. Пристай, І. Ваверчак, П. Плескун, Т. Милещук, П. Сокальчук, І. Федун. С. Дембіцький.

Від иньших громад і парохій: — о. М. Кінаш, о. Л. Вань, І. Добрянский. Анна Чайка, Н. Росолович, Др. В. Ґалан, Г. Слободзян. Н. Самбір. М. Бурій, С. Бріндзей. Г. Стасюк, Василь Коцюбінський, С. Мельничук, Р. Кузьма, о. О. Баніта.

О годині 10.25 голова Обєднання Українських Орґанізацій о. Лев Левицький відкрив засіданне, зясовуючи ціль і завдане зїзду. Сейчас на вістку про акт 14. марта 1923, президія Обєднання вислала негайно протестаційні телеграми і на своїм засіданню рішила візвати весь український загал для устроєння протестаційних віч. З жалем приняли присутні вістку про недугу Др. Л. Мишуги і на знак приєднання за його дотеперішню працю одноголосно ухвалено післати йому привітну телеґраму від зїзду. Др. Мишуга прислав свій політичний реферат і резолюції. Хвиля велика. Всі делєгати повинні бути того свідомі, що день 12 квітня 1923, буде епохальним днем для Амер. Укр. в нашій боротьбі за незалежність Укр. держави.. Президія припонує слідуючій порядок нарад:

1. Реферат Др. Л. Мишуги.
2. Реферат Др. В. Ґалана.
3. Дискусії.
4. Ухваленне Резолюцій.
5. Біжучі справи.

Після ухваленне порядку нарад, Др. Володимир Ґалан відчитав реферат Др. Л. Мишуги:

Послідна подія з 14. марта се вислід політичної боротьби европейських держав. Европа поділена на два ворожі табори, хоч вони позірно прикриваються ще одним іменем аліянтів. Се Англія з одноісторони, з другої Франція і еї союзники. Франція під теперішну пору найсильнійша держава в Европі і вона диктує всюди свою волю, а Англія мусить епідчинятись. І хоч може і Англія хотіла нам помочи, та мусіла покоритися француському і польському імперіялізмови. Тому справа Галичини се не тільки наша програна але і програна Англії. Однак політика мінається. Польща тепер союзниця Франції. Франція оцінює мілітарну силу Польщі і хоче зробити з неї сильного союзника. Справа Галичини моглаб прийти ще раз на міжнародний форум, колиб ще раз вирішувалася права Росії. На се однак нема тепер виглядів і лишається нам одиноко тепер опертися на власні сили і вести працю підготовчу, так довго доки не вибухне у Европі нова війна. або революція в Польщі. Ми мусимо бути готові, щоб причинитися до еї розвалу. Не треба однак забувати на пропаганду серед чужинців. Наша загранична пропаґанда мала певні свої недостачі із за браку відповідних людий. Тепер коли ми їх маємо, мусимо дати їм можність вести сю працю дальше. І Укр. Правительство З. У. Н. Р. мусить для Українців остатися дальше як рівнож для пропаґанди за границею, щоби ми коли прийде слушний час, мали назад свій готовий державний апарат.

Думки еї являються особистими поглядами Др. Л. Мишуги, бо із за короткого часу не можна було одержати близших вказівок з краю і від правительства. Правительство прислало телеґраму, що край і уряд відкидає автономію а продовжує боротьбу за незалежність. Про спосіб і тактику сеї боротьби вирішить сам край і правительство, бо вони найліпше знають силу свою і ворога. Америка мусить піддержати сю боротьбу, без огляду на се як довго вона затягнеться. Сю працю допомоги повинно виконати Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці. Обєднавши всі Укр. сили, відкинувши особисту амбіцію і заздрість ми мусимо одностайно стати до праці.

Другий реферат виголосив Др. Володимир Ґалан, пояснюючи значінне акту 14. марта для Української справи і ті завдання, які стоять до виконаня перед Обєднаннем. Після акту є 14. марта справа Галицька перестала істнувати на міжнародний форум. Відповідно до сего і наша дальша боротьба, про тактику якої рішить край і уряд — мусить змінитися. Щоби зазначити, що Укр. нарід не уважає рішенне Ради Амбасадорів за правосильне мусимо проголосити цілому світови. в першу чергу Американським Українцям що Український нарід дальше находиться в воєннім стані з Польщею і иньшими наїздниками Українських земель. Щоби зєднити розпорошені українські сили, треба скликати всеукраїнський Конгрес в Европі, до чого покликане наше правительство. Конгрес мусить виробити плян боротьби. який обовязуватиме всіх Українців, деб вони не жили. Однак не сміємо ждати аж до конґресу бо є богато справ які мусять бути зроблені негайно.

Край жде на поміч політичну і економічну. Політичну на продовжанне боротьби, економічну на відбудованне нашого краю. підмогу інвалідам, студентам, сиротам, політичних вязень. Нашим обовязком буде зібрати негайно великий міліоновий фонд, щоб приготовитися на случай нового вибуху війни в Европі. До ведення боротьби мусить бути край економічно сильний і до сего ми повинні дати свою поміч. Піднести рільництво, промисл, торговлю і вишколити свої фахові сили в усіх ділянках господарського життя.

Рішенне Ради Амбасадорів нас не обовязує і всі наслідки з акту 14. марта спадуть на головитих які його проголосили. Наша будучність в нашій боротьбі не оглядаючися на чужу поміч. Щоб вправді показати свою силу, ми мусимо тут в Америці, збудувати сильну орґанізацію, зорґанізувати молодь. Цею Орґ. яка має занятися цими справами являється Обєднанне Українських Орґанізацій. Всі Товариства мусять зрозуміти його вагу і підперти його, в усіх його змаганнях і праці.

Після реферату на внесенне д. О. Ревюка рішено щоб наперед обговорити політичні справи.

О. Пристай висказує свій подив нашому народові за його боротьбу. Амер. мусять їх підперти. На знак протесту можна офіціяльно відкликати, але муситься лишити їх там для дальшої пропаґанди за границею. Мусимо дати поміч нашому шкільництву і всіми силами підперти змагання краю для осягнення самостійности.

д. Хандога висказується за продовжанням бортьби. Ніхто не сміє опускати рук, а йти слідами старого краю.

О. Баніт з Манчестер погоджується з думкою Др. Л. Мишуги, уважає потрібним потрібим удержанне Правительства і рівночасно попирти активну боротьбу в краю.

о. М. Кінаш заявляє що і Англія не була нашою приятелькою а торгувала нами як і иньші союзники. Для нас тепер найважнійшим зібрати фонди і готовитись до дальшої боротьби.

На думку д. Ревюка, рішенне з 14. марта це лиш формальне потвердженне, що в світі рядить сила. Доки ми не зможемо зорґанізувати на Українських землях такої орґанізації і сили, щоби там виконувано і були правосильні лиш приказа української влади, так довго з нами ніхто числитись не буде. Тому для нас сей акт з 14. марта не є нічим новим, а вказав нам лиш наглядно, що ми слабі. Але коли ми сорок міліоновий нарід, ми не злякаємося тих ворогів які кругом нас шматують Укр. землю. Ми скріпимось, зєднаймося в одну боєву лаву. Лиш боягузи поховають голови, але відважні і смілі візьмуться до праці. Не винно тут правительство як голосять большевики, що собі в своїй немочі шукають когось, щоб виляти на нім свою злість. Вони за слабі на Поляків. тому хоч погуляють собі по правительстві Петрушевича. Ті самі большевики, яких ганебний пакт з Польщею потвердили аліянти, винують в тому правительство Петрушевича. Тут не винно Правительство, але ми всі, бо ми слабі. Треба нам насталити свою силу і боротись дальше. Ми мусимо підперти всяку боротьбу. на яку рішиться край і правительство. Як сильні ми найдемо приятелів серед народів.

Після годинної перерви продовженне зборів зачалось о годині 3. пополудни. О. Лев Левицький, голова Обєднання, пояснив ті трудности, з якими прийшлося боротись Езекутиві в початку істнування Обєднання Українських Орґанізацій. Але завдяки зрозумінням поодиноких людий, справа орґанізації наладнюєсь. Неглядячи на материяльні недомагання прийшлося терпіти ще всякі перешкоди ставлені Обєднанню амбітниками. Не дивлячися однак на це, а маючи на оці одну ціль. а саме боротьбу за самостійність Укр. держави — президія перейшла над всім сим до денного порядку, ставлючи інтерес народу понад своє особисте Я. Хвиля тепер важна. Всякі негодовання мусять остати і виконати ту роботу яка Обєднанне намічена. Ми мусимо обєднити всі Укр. сили в одноцільний сильний фронт. Коли присутні узнають працю презді і ухвалять еї своє довіре, то ми готові боротись дальше і колиб пришлося дати своє життє за нашу батьківщину.

На внесенне о. Пристая, через повстанне змість висловили присутні своє довіре і подяку президії. о. Кінаш і Др. Ґалан відчитали листи з краю і іміграції з яких було видно що вони не тратять духа, а противно послідний факт додав їм ще більше сили і орґанізованости.

д. Ревюк вносить політичну резолюцію, яка лучить в собі обі резолюції референтів і являється висловом дискусії. Резолюції принято одноголосно.

д. Штогрин говорить про дальшу працю Обєднання, а саме про орґанізацію Укр. загалу в Америці яке треба починати від орґанізовання Української молодіжи. А саме через закладанне пластових (скавтів) гутрків. Пропонує вибрати народний трибунал, який мавби судити тих які виступатимуть проти народної праці. о. Пристай ставить внесенне щоби політичні резолюції були переслані листовно всім правительствам, що було приняте одноголосно і без дискусії.

Гр. Пипюк здає контрольний звіт з контролі переведеної з дня 11 квітня в присутности о. Сполітакевича а в неприсутности о. Копачука, який оправдав свою неприсутність недугою. Президії висказано довіре і ухвалено що резолюцію в справі поширення Обєднання на всіх Українців і Українок в Злучених Державах.

К. Качур підносить справу про поїздку о. Понятишина до Вашінґтону і звіт про се в часописи Америки з якого виходить, що істнує дві орґанізації які говорять іменем Українців. Відповідь на се о. Кінаш зазначує що як церковний достойник він має доступ до американський властий і це для української справи зовсім не шкідливе. Для полагодження інціденту відносно звідомлення Америки висказано побажанне віднести всі справи прямо до редакції Америки.

д. Ревюк предожив орґанізаційну резолюції, які були приняти одноголосно.

В справі скавтів промовляли Др. Коваль і д. Дембіцький, який радив звернутися до Ню Йорку де вже істнують пластові гуртки і з ними порозумітися.

Др. Ґалан поставив резолюцію відносно Січовиків і пластунів, яку приняту одноголосно.

М. Коцюк виказує своє здивованне, а заразом констатує факт що зборив відбуваються поважно відповідно до хвилі. Мимо того, що деякі громади які все вели противну роботу і підперали амбітні одиниці, сегодня зійшлися всі і зрозуміли вагу єдности і орґанізації.

Н. Левицький висказує думку про потребу власної часописи для Обєднання, без якої товариство, здано ласку редакторів і иньших ґазет, не може розвинути свої діяльности як слід.

С. Ядловський звертає увагу, що дискусія над політичними справами скінчена і тимсамим порядок нарад вичерпаний. лишалобся що до вирішення хиба справу Дому Укр.Нар. Комітету в Ню Йорку. Над сим вивязується горяча дискусія. В Дискусії забирають слово Ревюк. І. Добрянський. І. Федун, П. Сокальчук, М. Соловський, о. Левицький, і М. Дармограй. Присутні члени Комітету висказуються про теперішний стан дому в Ню Йорку та його заряд. Др. Демидчук заявляє, що дому годі було спродати, бо ціна предложена була дуже низька. Е. Якубович заявляє, що досі не було виразної ухвали Конґресу відносно віддачі дому Обєднанню і тому правно не можна було дому передати. Як що, ті віддачі дому Обєднанню і тому правно не можна було дому пердати. Як що, ті причини відпадуть він сам готов сейчас старатися о те, щоб дім був переданий Обєднанню. І прочі присутні делєгати висказались, що вони згідні з тим, щоб дім був переданий Обєднанню. Відносно письма п. Лотоцького, теперішнього голови Нар. Комітету, який заявив що Комітет дальше істнує і буде заряджувати домом. заявили члени Комітету, що вони про се нічого не знали.

Більшостю голосів переведено ухвалу, щоб уряд Обєднання порозумівся з Комітетом і перебрав дім на себе. о скільки уважатиме се за відповідне.

В біжучих справах П. Найда нарікає, що члени Обєднання не попирають Січи і не поміщують їх дописи в своїх часописях.

На запит д. М. Сокальчука відносно істновання місії у Вашінґтоні, Обєднання та інформаційного бюра в Ню Йорку. о. Л. Левицький пояснює, що місcія зменшила свої видатки до 25.00—30.00 на місяць. Відносно бюра в Ню Йорку. так як воно являється підприємством Нюйорської Ліґи Горожан, не належиться справа до Обєднання. Голова сеї Ліґи Дембіцький заявляє, що бюро більше не істнує, а його функції передасться до Обєднання, що принято до відома д. Іван Добрянський говорить про напрям в теперішний політиці та запитує про способи як виступити проти певних ґруп які працюють в Ню Йорку. д. Ревюк відповідає що вказівки ухвалені вже в резолюціях. д. Теод. Грицей, секретар Обєднання. звернувся з зазивом до делєгатів щоб вони вернувшись домів розказали про працю Обєднання та щиро занялися збіркою народного податку. Делєгати Мельничук звертається з зазивом, щоб усі інтеліґенти і робітники взялись одностайно до праці. о. Л. Левицький. закінчуючи засіданне, підніс велику працю зїзду та висказав надію, що всі присутні зрозуміють ідею Обєднання та зединенним фронтом вдарять на ворога.

Засіданне закінчено о год. 7.25 відспіванням народних пісень.

НАРОДНИЙ ПОДАТОК

63) **З Джерзи Сіті, Н. Дж.** від 3. відділу Провидіння, переслав п. К. Піддубчишин 41.75

Зложили: по 3.00: о. А. Улицкий і М. Скісляк; по 1.25: І. Пельо і І. Маланчук; по 1.00. П. Фурка, І. Самоіл, Н. Юрків (мол.), А. Сиґидло, Г. Шустакевич, П. Білий, Н. Борак і М. Фурка; по 75 цнт.. о. Каранько, К. Піддубчишин, Я. Дмитро, В. Фурка (мол.), Я. Кашуга, С. Лашок, Т. Пельо, І. Ґрелин, М. Фурка, М. Лашок, П. Зіняк, Д. Коліда, І. Коноваль, П. Дмитрів, К. Баковська, А. Жубрид, Н. Пирхун, Н. Пішко, В. Федаш і А. Піддубчишин; по 50 цнт.: О. Пельо, Г. Венґер, І. Лашок, І. Курилка, В. Вох, І. Андручишин, Н. Ковак, Г. Шамбіль, Ф. Марчак, П. Бріцкий і А. Жубрид; по 25 ц.: В. Фурка (стар.), Ю. Панкевич, Д. Кульчицький, Ю. Литвинюк, М. Ціцюра, О. Максимків, К. Кузимко, Ю. Перигінець, Д. Мельник, П. Шавінський, І. Коморник, М. Пирій, П. Андручишин, І. Гут, Д. Николаїв, Д. Бурдиґа, О. Кухар, А. Павлюк і М. Сокіл.

64) **З Шикаго, Ілл.,** від бр. Рож. Пр. Богородиці переслав п. Кирило Падяк 16.25

Зложили: Йосиф Ярема 3.00; по 1.00: Ілько Дубуляк, Николай Москалик, Петро Щербатий і Антоній Партика; по 75 цнт.: Олекса Олешко, Кирило Падяк, Петро Лехів, Гр. Олешко і Василь Ґула по 50 цнт.: Стефан Проць, Іван Мушинський, Гр. Горинь, Юрій Мітьо, Андрей Малюта, Мих. Гірняк, Василь Горинець, Сімеон Ментус і Мих. Лютник; по 25 ц.: Олекса Баняс, Василь Щурко, А. Фоца і Іван Мітьо.

65) **З Бофало, Н. Й.,** від Сестр. Неп. З. переслала Марія Маласт 27.00

Зложили по 1.00: Марія Маласт, Варвара Лукач, Анна Маласт, М. Маласт, Іван Маласт, Мих. Маласт, Діонїз Пелехатий, Мих. Лукач, Сузанна Федоряк, Іван Патак, А. Василь, Іван Лукач, Іван Маласт, Зофія Маласт, Марія Виростко, С. Ґеряк, Левко Ґречин, Ольґа Макух, Елисавета Пятак, Марія Герман, Анна Маласт, Марія Маласт, Мих. Маласт, Стефан Макух, Он. Стецків, Юлія Маласт і Марія Ґречин.

66) **З Шикаго, Ілл.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. І. Хомій 8.00

Зложили: Іван Осіяч 1.00; по 75 цнт.: Василь Ковалик, Вас. Вітошинський, Стефан Брудний, Мих. Блідий, Антін Демко, Мих. Вільчак, Гр. Гаврилюк, Андрій Рибак і Оетро Блідий; Ів. Когут 25 цнт.

67) **З Н. С. Питсбург, Па.,** від тов. Хмельницького, переслав п. Мих. Сарахман 6.50

Зложили: по 50 цнт.: Гр. Хитра, Стефан Пайкош, Дмитро Кокіндяк і Іван Набережний; по 25 цнт.: Василь Станько, Мих. Сарахман, Іван Цвік, Василь Онишків, Теодозія Онишків, Вас. Цимбаляк, Мих. Вуйцік, Мих. Боднар, Іван Корбецький, Василь Дикий, Николай Мазурчак, Гр. Лапінський, Олекса Тентала, о. І. Жук, Терентій Іваницький, Стеф. Мельник, Юрко Ґеча і Дм. Бороха. 5

68) **З Мікіс Ракс, Па.,** від бр. св. Володимира переслав п. Аандрій Гальчак 10.25

Зложили: по 1.00: Василь Олійник, Никола Лесицький, Петро Люцович, Мих. Дзюбінський; по 50 цнт.: Семен Дюк, Дм. Яницький, Теод. Яницький і Гр. Баран; по 25 цнт.: Петро Файферевич, Василь Плекан, Мих. Кучирка, С. Козак, Стефан Любка, Ник. Павліш, Никола Мипак, Василь Рудавський, Никола Рудавський, А. Гальчак, Олекса Косяк, Вас. Хаць, Андрей Шпак, Іван Танюк, Юрій Вознічак, Василь Брона і Івин Вишатицький.

69) **З Франкфорд, Па.,** від 25. сотні Січи переслав п. Т. Погорілий 9.50

Зложили: по 75 цнт.: Мих. Питель, Іван Дулеба, Семен Ґаласа, Никола Кобель, Василь Сітарський, Дмитро Бабій, Ник. Грицишин і Олекса Зима; по 50 цнт.: Никола Олінчук, Олекса Петришин, Іван Тимчишин і Петро Михайлечко; по 25 цнт.: Мих. Орляк, Теод. Липка, Петро Ґрамяк, Йос. Зима, Тимко Погорілий і Петро Фурдела.

70) **З Спринґ Валей, Н. Й.,** від громадян переслав п. К. Ільків.. 3.25

Зложили: Й. Рабовський 50 ц.; по 25 цнт.: П. Бандура, К. Ільків, А. Кашинський, М. Терпеливець, І. Брега, С. Чавус, І. Кріль, П. Мирдяк, О. Мельник, І. Порубалюк і К. Робовський.

71) **З Бофало, Н. Й.,** від бр. св. Николая переслав п. Евген Тимкович 13.63

Зложили: по 1.50: Стефан Прилішлівський і Стефан Кушка; по 1.00: Евг. Тимкович, Гр. Ґура, М. Боднар і Петро Стецюк; по 75 ц.: Іван Когут, Василь Плахта і Ст. Град; по 50 цнт.: Теод. Кушка; Юрій Круцько, М. Муціківський, Григорій Плотший і Гр. Стець; по 25 цнт.: Мих. Ґах, Іван Клован, Онуфрій Макух, Олександер Ковальчук, Василь Паньків, Николай Чехович, Дмитро Жук і Юрій Давидко.

72) **З Ст. Луїс, Мо.,** від бр. св. Володимира переслав п. І. Якимів 11.50

Зложили: по 1.50: В. Щупляк, П. Трунко і С. Стецик; М. Добромільський 1.25; А. Савіцька 50 ц.; по 25 цнт.: Др. Н. Клим, С. Макара, І. Якимів, Н. Чухрай, Й. Хлопек, М. Дмитришин, В. Голдок, Й. Ялечко, М. Кузів, Н. Міштурак, Катерина Міштурак, І. Онуфрей, М. Бартіш, М. Порощак, В. Петришин, І. Порощак, М. Стеців, С. Степяк, Т. Шпить, П. Турянський і С. Пелепчук.

73) **З Шикаго, Ілл.,** від бр. св. Тройці переслав п. Н. Цицик.... 2.75

Зложили: по 50 цнт.. О. Н. Сіменович і Юрко Гачко; по 25 ц.: Николай Цицик, Андрей Ґрод, Анна Мулик, Йосиф Нісевич, Григ. Щитинський і Леонора Волько; (діти) по 5 цнт.: Катерина Кметик, Йосиф Кметик, Юлія Кметик і Володимир Кметик; по 1 цнт.: Анна Ґрод, Марія Ґрод, Стефан Ґрод, Елена Ґрод і Макс. Ґрод.

74 **З Честер, Па.,** від від. 105 Провидіння переслав п. Д. Кравчок 4.25

75) **З Шенандоа, Па.,** від Ком. Обєднання переслали п. Т. Гевчук, Петро Яхимець і Ів. Чорний 12.00

76) **З Филаделфії, Па.,** від 4-ої сотні Січи переслав п. Д. Терпелюк 6.50

Зложили: по 75 цнт.: Гр. Бородак, Олекса Виклинець і Павло Намака; Антін Антінович 50 ц.; по 25 цнт.: Семен Рутецький, Г. Бучко, Никола Боднар, Никола Настасяк, Іван Сельський, Іван Венґринюк, Теод. Заболотний, Ів. Слободян, Василь Павлівський, А. Олійник, Дмитро Терпелюк, Іван Романюк, Никола Сеник. Теодор Пилипчук і Ілько Одосій.

СУМА РАЗОМ ЄСТЬ $922.66

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ
зібрано до 31. марта 1923 як слідує:

Ню Йорк, Н. Й., від членів тов. Вільність переслав п. Ілія Гузар..14.20

Сиракюз, Н. Й., від укр. Тов. Січ переслав п. Іван Лесюк.....47.30

Зложили по 2.00: Текля Драбик, Мих. Лубай, Теофіль Артесюк і Стах Бендерський; по 1.00: С. Кашубінський, Іван Старовушний, Ілія Кальваровський, Стефан Пастух, Стефан Ганчар, Ч. Кічінський, Николай Гальчин, Демко Матвійчук, Тома Пиндус, Онуфр. Кирик, Петро Тикмар, Василь Кучерявий, Гаврило Капчук, Григ. Бедзіш, Федь Андрусишин, Вас. Гуменюк, Данило Кіт, Ілько Каменюк, Николай Трач, Луць Мороз, Гр. Зазуля, Луць Рояк, Ілько Лущак, Дмитро Кольців, Стеф. Козуб, І. Кіндзерський, Ст. Вага, Тома Шрамко, Гр. Старовушний, Николай Танасишин, Василь Гриник, Мих. Малмон, Мих. Ліщинецький; по 50 цнт.: Андрей Рибак, Константин Рибак, Олекса Прийма, Мих. Мерва, Анна Смола, Іван Микулич, Яків Богай, Ів. Яцура, Кирило Марків, Никола Болюх і Петро Танасишин; по 25 цнт.: Константин Гнатів і Василь Чубрій; Теодр. Лущак 30 цнт.

Дітройт, Миш., від бр. св. Николая переслав п. В. Щеремета..20.75

Зложили: Бр. св. Николая, від. 175 У. Н. С. 10.00; по 1.00: І. Кокуруза, М. Кульчицький, П. Пошивак, С. Перцак і В. Шеремета; по 50 цнт.: В. Бреник, І. Попович, М. Попович і Г. Панас; по 25 ц.: К. Качмар, С. Карчинський, Н. Горбянський, М. Кривий, Г. Плекан, Д. Макара, М. Запотічний, І. Братись, Д. Савіцький, В. Бартіш, І. Ґрошко, О. Буката, В. Білинський, М. Присташ і Г. Било.

Нантікок, Па., коляду з парафії переслав п. М. Проняк......50.00

Дітройт, Миш., жертвував п. А. Блащук 1.00

РАЗОМ СУМА ЄСТЬ $133.25

З ЗАПИСНОЇ КНИЖКИ БІБЛІОФІЛА

У „Блеквуд'с Меґазін" за вересень 1922 р. друкувалися спомини Шеваліє Д'Арвію, який мандрував в другій половині 17. віку по Сході та Єгипті. В Смирні бачив він цілий транспорт невольників-християн, котрих висилали в Каїр на продаж. „Більшість цих невольників була з України або з козацької землі. Багато між ними й жінок, молоді дівчата заздро охороняються евнухами, але я мав змогу розмовляти з деякими з них по французьски (!), вони благали мене викупити їх; бо бажали заховати віру, в якій родилися. Віра ця грецька. Серце моє розривалося, бачучи християн, котрих вели на торговицю, як худобу, одначе я не був настільки багатий, щоби виявити милосердя в таких великих розмірах".

*

Саме вийшли у французькім перекладі повні спомини звісного польського шляхтича Яна Пасека, товариша гетьмана Мазепи з часів його молодости. Уривки зі споминів, котрі торкаються гетьмана Мазепи були у свій час в 1833 р. перекладені і видруковані в журналі „Рівю піттореску" І, 232. Адамом Міцкевичем.

*

Старий журнал бібліографів і бібліофілів „Посередник шукачів" оголосив анкету: які є 10 найбільше звісні і найславнійші жінки XIX століття? Ось відповідь Мадам де Сталь, Мме де Кріденер, Мме Рекаміє, княжна де Беррі, Рашель або Паті, графиня Сеґір, Жорж Занд, Софія Ковалевська або Марія Башкірцева, Бернадет, Роза Бонер.

*

В 1921 р. німецьке видавництво Вольфа продало 800.000 примірників Рабіндраната Таґоре.

*

„Які даремні наші зусилля у вишуканню правди! Навіть в історії. Яка темнота! В далекому минулому, що ми знаємо про нього? Ось на приклад перші Цезари Імператорського Риму — змальовані як страшні злочинці. Але хто нам передав це? Тацит, Светоній, Ювеналь: все свідоцтва їх ворогів. Пізніще, коли вже істнує багато документів завдяки друкарні, саме оце багацтво матеріялів, утруднює вироблення осуду: а скількі суперечок! Я досі не знаю, чи Марат був тираном чи Христом..." (Франсуа Копе, 9. березня 1893).

*

„Читання книжок — це один із обовязків чесної людини" (Христина, королева шведська).

*

Як пишеться історія! Про оден і той-же факт — процес в папськім Римі в XVI. в. Фенельон звертає увагу на ролю комісії, Вольтер каже „вона вирішила помилково більшістю" („Вік Людовика XIV".), Мішеле „нічого не вирішили, бо не мали більшости" („Історія Франції, XVI-ий том, розд. 8.).

*

„Нерв війни — це гроші" Ціцерон перший пустив цю фразу; за ним повторив її Плютарх і Макіявелі; а також Рабеле: „нерви війни це гроші", і Ляфонтен „в любві як і на війні нерви це гроші".

І. Борщак, Париж.

КАВАРНЯ МІСЦЕМ ЗАГОВОРІВ І СМЕРТНИХ ПРИСУДІВ

Софійський кореспондент голяндської часописи „Algemeen Handelsblad" пише: В каварні Пана ху Софії (в Болгарії) на бульварі Дондукова життя, аж кипить. Каварня ця є місцем сходин політиків. Приходить там кожен, хиба найбіднійший босяк ні і найвисша аристократія. Найбогатша аристократія пересиджує в гостинниці „Паляс", а найбіднійші в каварні „Болгарія". Панах, це каварня політиків, екстремістів і цих, що у майбутньому сподіються бути міністрами. При всіх столах і столиках сидять чоловіки зодягнуті по европейськи, півевропейськи, турецьки, македонськи й альбанськи. Пошепки розповідають собі таємниці, які через пів години знає вся каварня. За годину ці таємні вісти звісні вже поліції, а десять хвилин пізнійше все гарно списано на папері лежить на бюрку Стамбулійського в президії міністерства.

Ось говорять про нїщо більше лише про замах на Стамбулійського. Атентат не вдався. Тому Македонці говорять, що все було чистою комедією. Зате Болгари свято переконані, що заговір пляновано зовсім поважно та що Стамбулійський дав тут примір відваги й неустрашимости. Як би там не було, то фактом є, що в р. 1922-23 доконано кілька політичних вбивств. Два атентати: оден на Даскалова, оден на Стамбулійського не вдалися. Всі атентати (за виїмкою замаху на Даскалова) вийшли з ініціятиви Македонського Комітету. Це вже характеристичне в Болгарії, що коли постановлено там убити котрогось державного мужа, то цієї постанови не держиться в тайні. Противно таку новину поширюється, як можна найбільше. Покищо нема свіжого засуду на смерть премієра Стамбулійського. Але його вже богато разів засуджувано на смерть. А саме від 1918. р., коли Стамбулійський почав виступати проти правительства, присилали йому найріжнійші партії смертні присуди: союз офіцирів, македонський центральний комітет, трацький тайний комітет, трацька організація біженців присуджували Стамбулійського на смерть. А Стамбулійський усе таки жие, і коли глядіти на його здорову поставу, здається він... вічно жити-ме.

Смертні присуди западають звичайно в каварні Панаха без формальностей, так що хто стоїть трохи подальше нічого й не запримітить. Відбувається воно зовсім просто. Кількох людей, темної краски лиця, декотрі в фезах, инші в македонських шапках, знову инші в смокінгах і яскравих краватках сидять при одному столі, пють турецьку каву, курять наперосєку за папіроскою, плюють на долівку й говорять голосно про щоденні буденні справи. Щоправда всюди в салі сидять тайні агенти поліційні, але в страшному гаморі навіть і найчуткійше вухо нічого не розбере. Коли отже при такому столі, балакають про найбанальнійші речі в світі, про ціну баранини, про нову фабрику папиросів і т. д., знечевя оден відзивається, що найкрайнійша вже пора того або цього чоловіка згладити зі світа. Розмова про овече мясо чи про нову фабрику папіросів не вгаває, а підчас цієї розмови „судді" висказують свій погляд про засуд. Потакують головами, підносять руки — до гори означає „так", на діл „ні". Оден перечислює голосуючих „за" і „проти" — і справа скінчена. Нема обвинувачення, неба оборони, нема й слідства. Кождий з присутних знає про кого розходиться, що засудженому закидається і на цьому кінець. Заговірники встають оден по одному, кожен із них іде до своїх приклонників до тайних льокарів і звідомляє, що постановлено. Тепер організація мусить постаратися, щоби смертний присуд поширився лискавкою по краю, щоби цих, що є втаємничені в виконанне смертного присуду, кожньої хвилі можна повідомити де жертва в даний мент находиться.

— Я часто бачив такі сцени в каварні Панаха — каже дописувач згаданої голяндської газети. Спочатку здавалося мені це забавою або хвальбою. Щойно, як засудженого вбито дійсно після кількох тижнів або й місяців, переконався, що такі каварняні балачки у балканських каварнях таки не є безуспішні. Пізнав я, що балканські каварні це зовсім що иншого від усіх европейських каварень. Переконався я також, що Европейцеви тяжко зрозуміти балканську психіку.

БОЖЕВІЛЬНІ РЕКОРДИ

Оден англієць змірив віддаль між Лондоном і Менчестером так, що котив ногами перед собою бочку ваги 40 кг. В Лондоні поганяв у 1904 році мистер Виліємсон четверню коней не так як усі люде руками, а так, що віжкі держав пальцями ніг. В Лондоні заложилися, хто найбільше нарве горіхів. Оден хлопець осягнув рекорд, бо за годину нарвав рукою 2,788 горіхів. Від 1888 року закладаються у Лондоні, хто найбільше наоббирає бараболь. Кожен дістає 72 кг. бараболь до оббирання. Рекорд осягнув Джеймс Годерд. Він за 19 минут наоббирав 12 кг. бараболь. Має також Лондон мистця в численню гроший. Він протягом девять хвилин начислює тисячу шілінгів і заразом поукладає їх у десять пакетиків. Иньший здобув першенство в їзді біциклем — але позадгузь. Переїхав так віддаль Лондон-Брайтен. В подібному закладі виграв Італієць Блянкетте; він проїхав на біцикли 50 км, не уживаючи педалів. Французька місцевість Лонжімо (прославлена в опері Адама „Почтиліон із Лонжімо") уладила в память славного композитора ігрища-заклад: котрий із почтиліонів найгарнійше і найсильнійше лусне із батога. Найгарнійше вивязався в штуці „трескання з батога", оден що відтраскав на батозі цілу „Марселезу" і не пропустив ні одної ноти. В Лондоні уладжено заклад у численню гроший. Побідником вийшов цей, що з завязаними очима самим дотиком відріжняв фальшиві гроші від правдивих і при цьому начислив ще найбільше. Оден пан, на назвище Ловний, осягнув рекорд в отвиранню устриць, до чотирох мінут отворив їх сто устриць. Пані Робб протягом девять годин зробила 2000 сендвічів (канапок); до цього зужиткувала 22 шинки і 40 бохонців хліба. Американець Сі викурив 50 цигар одно по одному, при цьому ані разу не сплював ані не попивав. Джан Роберт задивував світ партією білярду. Замісць білярдового дручка уживав парасолі. Одинацять літний Джан Фрескін протягом 13 хвиль скочив 2.400 разів на линві. Рекорд у танцю вальса осягнув Елен Резін. Він без перестанку танцював 25 годин, 33 мінути і 10 секунд. Та при цьому перевисшив його ще музик, що грав йому до танцю на фортепяні. Він грав іще дві години довше. Та рекорд у музиці осягнув Італієць Ганча; він на фортепяні відграв протягом сорок годин 250 композицій. При цьому відпочивав усього двічі по десять хвиль. Патрік Дайвс із Ню Йорка зїв на оден одинский обід 7 кг. мяса, а його суперники протягом трьох хвиль зуміли зїсти всего лише 3 кг. Фредерік Мекей щоби зїсти 300 устриць, не потребував і 10 хвиль. Швед Фінк проковтнув протягом сім хвиль 90 брескинь, а мистер Уіліенсбі в Ротердамі зїв 50 яєць на годину. Німець Крамер зїв на годину сто бараболь, варених з „мундуром".

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ЖИВИЙ НЕБІЖЧИК

(Оповідання з початку 16-сотих років).

(Продовження).

(6)

Коли зібрана в замку родина побачила на подвірю того чоловіка, котрого всі в околиці боялися і оминали, зараз прийшло кождому на гадку, що він по грамоту, коні й инші, небіжчиком йому обіцяні річи.

— Що робити, як боронитися? — питала Гануська, заломивши руки. Коні ще можна би йому дати. Инші річи також. За се Юрко не буде сварити. Але, як зажадає грамоту?

— За ніяку ціну! — крикнула її мати. — Як би виїхав з таким жаданнєм, то показати йому двері. Як би не вступався, то силою викинути. Дістанеш помічь моїх хлопів. Я зараз скочу до якого сусіда і продам грамоту, щоби заїхав Соколівку.

Коли так ломили собі голову над питанием, яку він напасть вигадав собі і як боронитися, вони немало здивувались, коли він увійшов о гостинну світлицю цілком не такий, як той, що приходить жадати щось, видерти комусь з горла кусок хліба. Він увійшов як такий, що сам приносить дарунок, або що найменше якусь дуже добру новину. Увійшов веселий і приязно привитався зі всіма.

— Такого гостя ви не ожидали... правда? — спитав регочучи. — Але, не я винен, що мій брат небіжчик відчахнувся був від мене і тоюсамою перестінкою, котру поставив між мною і собою, загородив мені також приступ до свого сина. Впрочім, як Юрко хотів би жити в добрій злагоді зі мною, то не я старий повинен був перший прийти до него поклонитися. З того, що молокосос забув дорогу до мене, ще не виходить, щоби я вам був ворог, або ви мені. Я чув, що він кудись на довший час повіявся, отже, хоч він мене не просив, я уважав моїм обовязком навідатися до вас. Може в чім потрібна вам моя поміч, або моя рада?

Така вічливість розоружила їх. Його помочи ні поради не потребували і мимо його приязних слів вони боялись би користати з них, бо в своїй недовірчивости не знали, що за тою солодкою мовою криєся. Але все таки приняли його, як годиться погостити так близького родича.

— Покажи мені, Ганусько, твого синка, — сказав. — Хоч я хотів, щоби то був мій внук, то коли сталося инакше, не зім його.

Завели його, всі, як були, де другої комнати, де в колисці лежав наймолодший Верницький, Андрій. Константин нахилився над колискою.

— Викапаний тато... Гочи такі, як у батька! Одно око сиве, друге темне...

— Що ви кажете?! — крикнула Гануська і собі нахилилася над дитиною. — Справді так, як кажете. Я того ще не знала. Гадаля, що у него, і що таксамо у Юрка темні очи. Мабуть все дивилася на праве, й не глянувши на ліве. Але деж я могла подумати, що одно око може бути сиве, друге темне! Чи у Юрка справді такісамі очи?

— То ти ще не бачила? Не бачила очий свого власного мужа? Ха, ха, ха. Купила кота в мішку!

— Мабуть, коли глянула в його очи, очивидно думаючи про їх краску, случайно все глянула на одно, на темне... Але, що він сам не сказав мені сего!

— Може забув, а може боявся, що ти покинеш його і возьмеш мого Стаха... Ха, ха, ха. Зроби се тепер. Розвід купимо. Хоч з другої руки, Стах возьме тебе. Ха, ха, ха.

— Хоч би й ослїп, то я мого Юрка не покину.

— Бувайте здорові! Як вам потрібна буде моя рада або поміч, присилайте до Соколівки.

— Коли ваш Стах ще торік був в Серниках, — промовив до відходячого Стефан Серницький, — лишив у нас свою рушницю. Від тої пори не був у нас. Може й забув і ломить собі голову над тим, де його рушниця могла дітися.

— Йому тепер не рушниця в голові.

— Може відіслати?

— Хиба ви не хочете, щоби він сам поступив до вас відобрати?

— Не годиться говорити таке, сусідо! — скартала його Серницька. — Стах не вдіяв нам нічого лихого, ніколи нічим не оскорбив нас. Що несповнилися його наміри, не його, ні наша вина. Ми ще й тепер маємо для него пословицю: Гість у хату, Бог у хату.

— Єй заговорився, — гість сказав на відхіднім, — і забув спитати, куди Юрко повіявся. Чи се може тайна? Як так, то я не настаю на відповідь. Причиніться, начеб мого питання не чули.

Він знав, що се строга родинна тайна. І не потребував відповіди. Але він поміркував, що вони самі здивувались би, коли би він не спитав. Як би не спитав, то се для них мусіло би бути доказом, що він знає тайну і хоче бути дискретний. Щоби вони й не підозрівали його, що він щось знає, спитав. Не сумнівався, що вони вже давно вигадали якусь брехню, щоби нею туманити, не лиш його, але й иньших цікавих.

—Поїхав оглянути один маєток, — відповів Стефан Серницький.

— Купує маєток?

— Може купить, але для мене. Серники взяла моя сестричка і мене сплатила. Чейже й я хочу мати власний дах над моєю головою.

— Правда-правда, що сестра сплатила вас... Бувайте здорові!

Гість вийшов. Коня привів йому Федьо.

— Ти тут? Не з паном? — Константин спитав здивований.

— Саме тоді, коли пан відїздив, я занедужав і мусів лишитися.

— Може би ти ще раз прийшов... Завтра о тій самій порі, на те саме місце?

Федь почїхався.

— Прийдеш?

— Та прийду.

Константин вернув домів вдоволений. Зараз розказав синови про рушницю і запевнив, що як Стах сам піде відобрати її, то Серницька, ні її син дверий перед його носом не запруть. На другий день Стах сів на коня і поїхав до Серник по рушницю. Його батько пішов лісом і сів на тім місци, де перед пару днями балакав з Федем. Давнійше Федь все був перший. Нині пан мусів ждати на него.

— Щось ти тепер не квапишся так, — привитав його пан. — Я вже хотів вертати домів.

— Хто зна, чи не ліпше було би... для мене і для вас. Я спізнився, бо довго думав, іти, чи не йти; і пускався і вертав. Такі розмови не доведуть нідочого путнього.

— То ти завзявся і не хочеш вийти на волю, стати власним паном на власних двох ланах?

— Оа хотіти, хотів би, але не беречу на себе тяжкого гріха. Хочу жити по божому, без тяжкого гріха.

— Хочеш жити по божому і без гріха... Чи ти знаєш, що всьо, що на світі, від Бога?

— Та се знаю.

— Що без божої волі на світі нічо не станеся?

— І се знаю.

— Отже й гріхи від Бога.

— Піп каже, що гріхи від чорта.

— А чорта хто сотворив, як не Бог? І на що сотворив? Чейже тілько на те, щоби люди грішили. Отже й гріх від Бога. Бог насилає гріхи чортом, так як пан бє хлопа своїм гайдуком. Бог дуже мудро змайстрував сей світ. Коли хріхи від него, то він дав людям також попів, щоби за него ті гріхи відпускали. Бо нащож попи, як не на те, щоби чортови бороздити і грішні душі відтягати від пекла? Як би люди грішили не з божою волию, то й попів не було би. Согрішиш... воля божа. Але й божа воля, щоби гріх відпустив тобі його піп. Коби тілько гріш! Більший гріх, більше треба дати на боже, тай тілько. Не потребуєш сповідатися у свого. Свому попови говориться на сповіди тілько про крадіж курки, про зведенне чужої жінки... Про самі дрібнички. З більшим гріхом дієся до Почаєва, де жаден піп тебе ще не бачив і в друге не побачить. Хто має волю і два лани, той і до Київа може затащити цілий міх найтяжших гріхів, та висипати їх в Лаврі. Бог простить, бо така його воля, щоби ти грішив і за те давав на боже. І репях від Бога, а чіпаєся кожуха. Але як репях не зростаєся з кожухом на віки, так гріх не зростаєся з людською душею. Репяха ти можеш сам відчепити від кожуха, хрехи відчіпають від людської душі попи, слуги божі. Нема гріха так тяжкого, щоби піп не міг здоймити з грішної душі.

Федь слухав і мовчав.

— То ти ані руш не хочеш заробити волю і два лани? Тобі так солодко в тій неволи і в нужді?

— Та вже нема як, хоч би хотів. Я не пішов з паном, отже не можу принести вам вісти, погиб від ворожої кулі, або що його взяв ляцький кат.

— Ще не втекло. Тепер треба мені лиш те знати, коли твій пан верне. Се хотів би я знати скорше, ще заки він буде дома. Наслухуй і як що почуєш, зараз сповісти мене.

Всунув йому в руку якісь гроші і вернув домів.

Федеви ходором ходила голова. Вертав до замку і говорив до себе:

— Воно справдін, неначеб так, як він говорить. Гріх від чорта, але чорта сотворив сам Бог. Піп на се, щоби спасав грішні душі, завертав їх від пекла. Нема гріха так тяжкого, щоби остоявся перед силою попа, даною йому самим Богом... Воля і два лани... Один лан датиб на Боже... За опрощенне гріхів.

— Тьфу! Також плетеся! — крикнув голосно, перехрестився і пустився скорою ходою до замку. Хоч постановив собі під ліс до соколівського пана більше не ходити, на другий день таки пішов, бо цілу ніч снилася йому воля, два лани і піп, як кропилом та свяченою водою відганяв чортів, що по його смерти прийшов по його душу. Не мав для пана ніякої новини, але коли пан знов зачав про волю і лани, сказав, що рад би заробити, але тепер вже не знає, як.

— Лише в пору сповісти мене про поворот твого пана, то спосіб знайдеся,

Соколівський пан мав між своїми власними людьми двох, що були до всього спосібні, Гречана і Худика. Позвав до себе Худика, дав йому листа написаного зміненим письмом і каже:

— Поїдеш до старости і передаш йому сего листа. Як би тебе спитав, від кого, скажи, що не знаєш. Що якийсь шляхтич їхав попри твою хату, дав тобі пару золотих, сего листа і казав завезти до старости... Лише нікому ні слова! Ти знаєш, що за добру службу вмію добре заплатити.

Той запряг коні і поїхав. В листі був донос, що небіжчик Іван Верницький був тогід під Сандоміжом з ребелізантами, та що тепер до них пристав його син Юрій. Лист кінчився порадою:

„Добре було би візвати шляхту цілої землі, щоби, як хто зустрінеся з ним, вбив його таки на місци, не передаючи судови".

(Дальше буде).